

Sortida d'estudi a Mont-roig del Camp. El paisatge de Joan Miró

Jesús Burgueño

El 22 d'abril de 2006, la SCG es va adreçar al país del vent serè, allà on el Camp de Tarragona deixa la plana i esdevé muntanya. La vila de Mont-roig del Camp es troba a 6 km de la costa, en un emplaçament arrecerat dels atacs piràtics i les malures que eren pròpies dels aiguamolls litorals. El contacte de la muntanya i el pla permeté aprofitar-hi les aigües acumulades a les serres i fertilitzar la plana al-luvial, fins el punt que el 68% de la superfície agrària utilitzada del terme mont-roigenc és regadiu. El poble vell se situa, allargassat, a l'estret esquenall que resta entre dos barrancs que davallen de la muntanya de la Roca, símbol per antonomàsia del municipi. El roig sanguini dels turmentats gresos triàsics del santuari ha donat nom al poble. El paisatge, no cal dir-ho, és plenament mediterrani arreu: garrigues i bosc de pi blanc, ametllers, garrofers, oliveres, parets de pedra seca...

La presència periòdica de Joan Miró (Barcelona, 1893 – Palma de Mallorca, 1983) a Mont-roig des de la seva joventut, va fer que el pintor s'impregnés d'aquest paisatge i el reinterpretés a la seva manera, principalment en l'obra realitzada entre 1916 i 1922. Aquest llegat pictòric ha permès establir un itinerari que uneix art i territori, i que es denomina 3MR (MiraR, MiRó, Mont-Roig). Durant tota la jornada vam comptar amb les autoritzades explicacions i la inestimable col·laboració d'un altre MR: Josep Miquel Martí Rom (martirom.nexica.net), president del Centre Miró de Mont-roig i

coautor, amb el nostre consoci Juan Manuel García Ferrer (també organitzador de la sortida), d'una important col·lecció de biografies orals de personalitats de la cultura catalana, publicades amb periodicitat anual d'ençà 1982 per l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya. En el viatge d'anada amb l'autocar, per tal d'anar fent boca, vam veure un parell de curtmetratges de Martí Rom sobre la figura de Joan Miró i el seu lligam amb Mont-roig: un basat en l'entrevista al pintor (*D'un roig encès: Miró i Mont-roig*, 1979) i, l'altre, recollint el testimoni de gent del poble que el van tractar de prop (*Mont-roig: tornaveu mironià*, 2002), com ara el seu xofer o la protagonista de *Retrat d'una vaileta* (1919).

La realitat del terme de Mont-roig és dual: tradicional a l'interior i turística al litoral. Ambdós móns resten separats per la frontera de l'AP-7 i futura autovia de la N-340. El planejament municipal i també el nacional (pla director del sistema costaner) malden per canalitzar el creixement urbanístic cap a fórmules menys agressives en un dels termes amb més quilòmetres de costa lliure de construccions que hi ha a Catalunya. La nostra visita es va decantar per aprofundir en els valors culturals del paisatge tradicional. Amb tot, el recorregut s'inicià al veí nucli de l'Hospitalet de l'Infant i al sector sud del terme de Mont-roig, amb la vella macrourbanització de Miami Platja (4.867 hab. el 2005, 55% de la població del terme). Miami i l'Hospitalet configuren un continu urbà de 8.700 habitants. Miami possiblement és l'única entitat de població que aconsegueix els requisits que marca la llei municipal catalana per a autoritzar una nova segregació (d'acord amb la població i distància al nucli capital); aquest no és el cas, emperò, de l'Hospitalet, perquè el seu poble matriu, Vandellòs, resta molt lluny dels 2.000 habitants requerits. El primer objectiu de la sortida fou la descoberta d'un element paisatgístic tradicional: les barraques de pedra seca. Aquestes sòlides construccions calcàries són testimoni d'un paisatge agrari de vinya totalment desaparegut després de la fil·loxera (1896). Darrerament han estat inventariades (en nombre superior al centenar en tot el terme) i revaloritzades com a patrimoni cultural, mitjançant l'elaboració d'un itinerari que permet conèixer algunes de les barraques més originals i notables, situades al sector potser més oblidat del terme: l'eixarreja partida de les Planes, al sud-oest de la vila. Martí Rom ens explicà la funcionalitat de les barraques, la varietat de tècniques constructives, la típica orientació sud i els diversos elements d'habitació interior (*cocons* o cavitats frescals per l'aigua, armaris, menjadores...). La circumstància d'estar tallada per obres la carretera de Mont-roig a Pratsdip va limitar la nostra visita a només dues barraques, però ambdues ben singulars i emblemàtiques: la barraca de les Atzaveres i la monumental dita del Jaume de la Cota, esglaiada en tres pisos.

Vam dedicar la resta de la jornada a resseguir diversos punts de la ruta mironiana. En primer lloc l'autocar ens dugué al santuari de la Mare de Déu de la Roca (294 m), excel·lent mirador del Baix Camp, senyal destacat per als mariners, lloc de geologia impactant (gresos vermells del Triàsic inferior

o Buntsandstein, sovint clivellats de *taffoni*), font d'inspiració artística... sens dubte és un indret màgic. El conjunt resta presidit per l'emblanquinada capella de Sant Ramon, emplaçada sobre un desplomat increïble. Tot seguit l'autocar ens dugué a la banda Est del poble, al pont de la carretera vella de Reus, sobre el barranc de l'Horta. Havent dinat a les proximitats del mas Miró, ens atansàrem al mas d'en Romeu, motiu d'inspiració d'*Hort amb ase* i *La casa de la palmera* (1918). Posteriorment, i sempre amb el guiatge de Martí Rom, vam fer un recorregut per la vila vella (2.742 hab.), d'estructura closa o emmurallada, tot visitant l'església nova de Sant Miquel (iniciada el 1801 i finalitzada després de la darrera guerra). Com a colofó, visitàrem el Centre Miró ubicat a l'Església Vella, gòtica amb façana renaixentista, on s'exposen reproduccions de l'obra pictòrica de l'artista, tot remarcant el seu lligam d'inspiració amb Mont-roig (www.centremiro.com). A les suggestives explicacions del director del Centre s'afegí, en acabat, la salutació de l'alcalde de Mont-roig, Miquel Anguera.

De tornada a Barcelona amb l'autocar encara vam tenir ocasió de veure –gairebé en primícia– un vídeo de Martí Rom sobre les barraques de pedra seca, amb una idònia ambientació musical de *txalaparta*. Fou la cloenda a una sortida en què es va palesar el valor del paisatge i la potencialitat de dinamització social i turística en base al patrimoni històric, geogràfic i cultural, en tota la seva amplitud conceptual. La SCG agraeix vivament el fèrtil activisme dinamitzador exercit per Martí Rom a Mont-roig, el seu entusiasme i la seva plena disposició durant la nostra visita.

Foto 1

Explicacions de Martí Rom a la Barraca de les Atzavares. Tipus de coberta poc habitual. Normalment es cobria la cúpula de terra o bé se sembrava de lliris de Sant Josep.

Foto 2

Explicacions de Martí Rom davant la imponent barraca del Jaume de la Cota, la més gran del terme de Mont-roig i possiblement la millor de la província de Tarragona. Alçada interior de 3,9 m i diàmetre de 4,1 m.

Foto 3

El nodrit grup de la SCG al peu de l'ermita de Sant Ramon, punt culminant del conjunt de la Mare de Déu de la Roca, amb la seva sorprenent i desafiadora ubicació. La perspectiva correspon a la del quadre de Miró *Mont-roig, Sant Ramon* (1916), punt 9 de l'itinerari 3MR.

Foto 4

Martí Rom comenta el quadre de Miró *Poble i església de Mont-roig* (1919), des del punt 7 de l'itinerari 3MR, sota l'atenta mirada de la presidenta de la SCG, M. Dolors Garcia Ramon, estretament vinculada vitalment amb Mont-roig del Camp.